

133502
PROIECT DE
CASĂ NAȚIONALĂ

133502

ADH. V. SMIGELSKI

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII”

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Publicație periodică.

Anul XVII.

Nr. 152.

Dec. 1927.

NUTREMÂNT SUFLETESC

(Pentru sările lungi de iarnă.)

Editura „Asociațiunii”, Sibiu, Strada Șaguna 6.

Prețul 5 Lei.

„ASOCIAȚIUNEA pentru literatura română și cultura poporului român“.

Intemeiată la 1861.

PREȘEDINTE DE ONOARE:

M. S. Regele FERDINAND I.

Prezident activ:

Vasilie Goldiș.

Vice-prezident I.:

Dr. Oct. Russu.

Vice-prezident II.:

Dr. Gh. Preda.

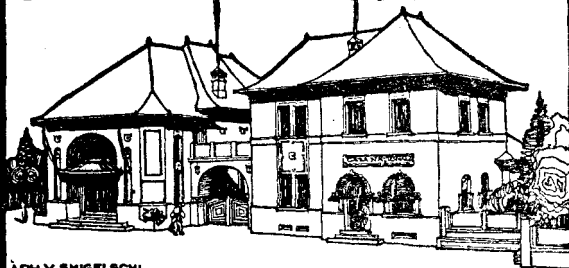
Comitetul central al „Asociațiunii“ numără 50 de fruntași din toate păturile societății românești.

E de datoria fiecărui bun Român să sprijinească „Asociațiunea“ abonând publicațiile ei și înscriindu-se de membru.

Taxele de membru sunt următoarele:

Membru fondator al Casei Naționale, odată pentru totdeauna	Lei 5000.—
Membru fondator al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 1000.—
Membru pe viață al „Asociațiunii“, odată pentru totdeauna	„ 500.—
Membru activ al „Asociațiunii“, anual	„ 50.—
Membru ajut. al „Asociațiunii“, anual	„ 10.—

PROIECT DE
CASĂ NAȚIONALĂ

AGH. V. SHIGELSKI.

BIBLIOTECA POPORALĂ A „ASOCIAȚIUNII“

Publicație periodică.

Anul XVII.

Nr. 152.

Dec. 1927.

NUTREMÂNT SUFLETESC

(Pentru sările lungi de iarnă.)

Editura „Asociațiunii“, Sibiu, Strada Șaguna 6.

Prețul 5 Lei.

Cuvânt înainte.

Iubite cetitorule!

Ca și în anul trecut, am avut bucuria să primim pentru Calendarul „Astrei“ noastre mai mult material decât ar fi încăput în cele 14 coale.

Ce era să facem? Autorii, cari ne-au trimis cu multă dragoste frământarea creierilor lor, așternută pe hârtie — așteaptă ca gândurile să prindă aripi și să sboare, ca porumbi albi, prin casele oamenilor, gânduri prevestitoare de lumină, de pământ, pe care-ți poți așeza piciorul cu inima împăcată — după cum aștepta Noie, din corabia sa.

Ceeace găsești aici, iubite cetitorule, sunt articolele menite pentru Calendar.

Se apropie nopțile lungi de iarnă. Stai în casa caldă, lângă ai tăi și vrei nutremânt sufletesc. Iată-l. Cântărește-l! Cetește pe îndelete bucată de bucată și te întreabă: e vrednic gândul să fie așternut pe hârtie? Vom fi fericiți dacă și tu ai să fi mulțumit.

Redacția.

Gavrișu' lui Tremurici.

Povestire de Ion Pop-Reteganul.*)

„Tremurici“ îi ziceau lui Mihai, maerul boierului dela noi. Li ziceau așa, fiindcă din firea lui tot tremura din cap, ori de vorbea, ori de sta, el tot tremura din cap, mișcându-l încet în dreapta și 'n stânga. „Tremurici“ avea patru copii, tusp patru feciorași: Gavriș, Petre, George și Ilie. Din tusp patru copiii lui „Tremurici“ numai cel mai mic, Ilie, e om întreg, că Gavriș e surd și mai orb, vede numai ca printr'o sătă deasă; Petre e pitic și schiop și cepelește de mai nu-i alegi nimica din gură, George era slab și gângav, noroc că l'a luat Dzeu din lumea ast cu păcate. Singur Ilie e om întreg, chiar și cătană a fost.

Vezi că „Tremurici“ fusese văr al doilea cu muiera lui, de aceea copiii lor fură oameni-neoameni.

După moartea lui „Tremurici“ au rămas de el trei feciori, Gavriș, Petre și Ilie, că George murise înaintea tătâne-său. Petre schiopul și cu Ilie s'au însurat, iar Gavriș a rămas june până în ziua de azi și așa s'a

---

*) Rămasă la manuscris, pe urma minunatului povestitor și cumpărată de „Astra“.

stinge din lume. Toți trei frații aceștia șed într'o casă cu 2 încăperi; în una șade Ilie cu droaia lui de copii și în cealaltă Petre cu ai lui. Gavriș șade când la unul, când la altul; el are două încăperi și nici una. De dormit îl lasă ori care pe cea vatră lângă foc, dar de mâncat rar îi dau, că nici ei nu prea au de unde. Mai mult postește, bietul Gavriș, decât mânâncă. Și nici nu se poate altcum, că lucra nu poate, avere nu are, iar de cerșit îi e rușine. Merge însă Gavriș, când îl alungă foamea de acasă, merge prin sat și cere... de lucru. Dar ce poate el lucra, dacă nu vede? Puțin și tare greu: poate râșni la râșniță păsut și fărină, poate desface cucuruz și duce sacul cu grăunțele la moară — dacă-l poartă cineva, că el nu vede calea, ar putea cădea 'ntr'un șanț. Dar lucruri de aceste nu mai capătă tot mereu, dar apoi când capătă și lucră cât doi și mâncă cât patru, ca omul, care rar capătă de mâncare. Fericit este el, când capătă de lucru. Tot mereu îl vezi prin sat, umblând dela o casă la alta și întrebând: N'aveți de dus la moară, de râjnit ceva? Dacă îl chiamă careva muiere 'nlăuntru, fie ca să-i dea ceva de lucru, fie ca să-i dea ceva pomană, râde de bucurie ca un copil când îi aduc ceva dela târg, cu toate că-i omul aproape de 50. Pe un timp este Gavriș mai fericit, și acel timp e timpul împlătutului cu mașina cea de mână, fie la

grâu, fie la cucuruz. Când vine acel timp, el e fericit, că are să mănânce pentru muncă, mâncare fără 'mputări, și mai adună și bani pentru zile grele, când e tină mare și cerul înorat, ori când îl apucă vătămătura, că-i vătămat, săraicul, de atâta înfulceat (ridicat).

Pe timpul îmblătitului de grâu vezi pe Gavriș tot legat cu paie la mâneci și la ismene, ca să nu i le apuce roțile mașinei și împinge la roata mașinei cât doi și capătă plată cât unul din cei slabi, dar el e fericit, fericit că poate și el zice o vorbă cu toată gura:

Il avui și eu la îmblătit și când îl văzui întorcând cu atâta repejune roata cea grea, îmi adusei aminte de sclavii Romei, cari măcinau fărina pe seama patricilor. Și samănă Gavriș unui sclav de al Romei: om de mijloc de înalt, dar gros, musculos, cu păr scurt, barbă rasă, mustață tunsă pân' la piele.

— „E greu la mașină, Gavriș“ — zisei eu, când luera la mine.

— „Greu, domnule, pentru omul leneș; mie nu mi-e greu. Apoi chiar de-ar fi cam greu, plata încă-i bună! 30 de grițari pe zi de mâncare și vinars de trei ori, doar aceea-i o grămadă de plată! Să văd eu, domnule, să pot âmbia la toate lucrurile, nu m'aș schimba cu groful, că aș fi pururea hrănit și îmbrăcat bine și nu m'ar huidui frații, de după cuptor. Dar așa, *trebuie să rabd*

și să tac, când capăt ceva să mânânc, când nu, mai dorm și flămând și să visez cu roata mașinei, care-mi aduce îmbucătura 'n gură și haina pe trup“.

Multă lume ar putea lua pildă dela „Gavrîșu' lui Tremuriei“ ! Mulți sunt sănătoși, tari, mari, cu vedere, dar foloseșc vederile numai ca să nimerească crișma cu beutura și banca cu banii cei ieftini, apoi vine doba și scoate copii nevinovați în mijlocul drumului. Unii ca aceia daună că au vederi, mai bine le-ar lua Dzeu și să le pună la „Gavrîșu' lui Tremuriei“ !

B&C U Cluj / Central University Library Cluj

Badea Cârțan.

— Amintiri —

de Horia Petra-Petrescu.

Câtă lume a mai fost la serbările din Blaj, 1911 !

Și, totuș, *cineva* a lipsit. Nu l-am căutat cu ochii, n'am întrebat de el, fiindcă știam că n'are să poată veni, dar mi-l aminteam de multeori și îmi ziceam, plimbându-mă prin pavilionul uriaș și pe „Câmpul libertății“ : „Aici ar fi locul badii Cârțan, de nu l-ar fi dus Dzeu de pe meleagurile astea !“

Cum ar mai fi încrunțat din sprâncenele-i stufoase și răsvrălite! Cum și-ar mai fi făcut loc la banchet, să vadă el lumea asta adunată într'un număr atât de mare și cum ar mai fi strigat din pieptul lui năcăjit de țărancioban din Cârțișoara-Oltului: Divaaaat! Divaaaat!, fericit că a mai văzut și asta!

Locul lui ar fi fost acolo. Intre „dasecălii“ și „popii“ „valahi“, luați în bătaie de joc de fiecare fițuică ungurească, între episcopii și mitropoliții noștri, la porțile cărora a bătut de nenumărate ori, lângă frații săi țărani, lângă toți aceștia, cari formau întregul neamului românesc, față de care „Badea Cârțan“ a nutrit o dragoste fanatică.

Acum își doarme somnul de veci pe pământul României, în apropierea purtătorului coroanei de oțel, acum zace îmbrăcat în haine curățele — mai curățele decât obișnuia el să le poarte în viață! — cu o căciulă țurcănească pe capul lui, care s'a sbuciumat atâta și poate că e fericit acolo, unde se află și poate că s'a bucurat, văzându-ne cu sufletul a-toate-știutor și a-toate-văzător adunați pe „Câmpul libertății“.

Am și eu câteva amintiri despre „Badea Cârțan“ și îmi desfac sacul, deși este modest, dar vreau să-mi dau osteneala să arăt cetitorilor pe Cârțan așa, cum l-am văzut. Poate că va veni cineva odată și va aduna amănuntele resfirate prin gazetele noastre politice și umoristice (o serie de caricaturi și glume din „*Furnica*“, adunate la un loc, ar fi o lucrare plăcută publicului nostru). Atunci vor figura și paginile mele, pe lângă cele scrise de Sextil Pușcariu, cari sunt mult mai interesante.

*

Într'o bună dimineață, plimbându-mă pe *Kärntnerstrasse*, una din cele mai principale străzi ale *Vienei* și discutând cu un prieten lucruri mai mult sau mai puțin interesante — veneam dela garda din *Hofburg*, unde am întreat din nou pe soldatul de gardă la porțile împăratului, recunoscând că e român: „Da cât mai ai, flăcăule?“ și, primind drept răspuns un clipit de gene mulțumit și cuvintele: „Încă trei lunițe, domnișorule!“ — într'o bună dimineață mă întâlnesc cu... Badea Cârțan! Vă puteți închipui uimirea mea.

— „Bade Cârțane! D-ta pe aici?”

Avea desagii 'n spate, plini-plinuți, căciula și-o înfundase în cap, de ajunsese până la sprâncene, cămașa avea o albeață nu tocmăi eurățică.

M'a prins cu privirea ochilor lui viot și s'a oprit în loc, cu un surâs pe buze:

— „Domnu' Petrescu! Țăla cu „Povestirile“ ?!

— „Nu ăla, Bade Cârțane! Feciorul lui!”

— „Apoi, să trăiască și el“.

— „Da ce vânt te bate pe aici?”

— „Da, iacă am venit la drăguț' de împărat! Dreau să mă plâng“, și ochii lui au primit ceva dârș, „să mă plâng de ticăloșii ăia de jandari. Nu-mi dau pace, luzile! Mi-au furat cărțile mele adunate cu chiu și cu vai și le-au dus la Făgăraș — sta-le-ar în gât să le stea!”

Cetisem în gazete că i-au confiscat toate cărțile din Oprea-Cârțișoara, locul lui de naștere și că i le-au dus în două care mari la Făgăraș.

— „Să-mi dea cărțile! Mă duc până la împăratu', că doară o fi dreptate în țara asta, ce naiba?!“ Mărul lui Adam i se mișca năcăjit în sus și jos.

Rezultatul, care-l puteam prevedea, a fost, că Badea Cârțan nu și-a căpătat cărțile și nici n'a fost primit în audiență, ci a format doar obiect de curiozitate pentru veseli vienezii.

Iată, chiar acum, când povesteam pe stradă, au făcut cerc în jurul nostru vienezii și se uitau la Badea Cârțan de par'e'ar fi fugit, bietul, din Grădina Zoologică dela *Schönbrunn*.

Noi nu ne-am rușinat de loc — de ce aveam să ne rușinăm? — ci am început să batem drumul spre „România Jună“. Nu știu cum, cum nu, dar Badea Cârțan știu că se știa prin gazete, că am ajuns eu în fruntea societății studențești și acum i-a venit în minte ideia cea mai iubită: să-mi ceară cărți de cefit.

Am avut noroc, că am dat peste câteva cărți în câte două exemplare, în bibliotecă, căci altfel s'ar fi stricat prietinia mea cu Badea Cârțan.

Camarazii l-au luat cu asalt. Fiecare voia să-l vadă, fiecare să-i sfrângă mâna. Am făcut o colecție în grabă, i am adunat câțiva creișărași, i-am oferit locuință în localul „Ro-

mâniei June“ și ne-am bucurat că am putut să dăm mâna de ajutor acestui român ră-tăcitor al nostru.

Asta a fost în anul 1906.

*

Au vienezii un cântec de mahala, care a pornit de pe scândurile vreunui cabaret (local de noapte), un cântec, care se termină cu refrenul: „Servus Brezina“! Cehul e luat în bătaie de joc în cântecul acesta. Ori unde te duci dai de ceh, zice cântecul. Din fiecare colțisor de pământ, în Azia, în America, în Africa, pretutindeni dai de el — te urmărește cu: Servus Brezina!

Dacă ar fi voit românii, să zicem mai hotărît, dl Gh. Ranetti dela „Furnica“ să cânte pe „Badea Cârțan“ într'un cuplet, care să rămână, ar fi putut avea succese mari descriind pe românul nostru Cârțan cum colindă în Ierusalim, în Roma, în Paris, în Viena, în București. Ce bine ar fi răsunat sfârșitul fiecărei strofe: „Bună ziua, nea Cârțan!“...

*

„Bună ziua, nea Cârțan!“

Multe păreri potrivnice unele altora au avut oamenii despre Badea Cârțan! Pentru

unii a fost un om plin de speculă, pentru alții un idealist dela roată, pentru alții un murdar și un lipsit de căpătâi și, iarăș, pentru alții un filozof, plin de adâncime.

Imi aduc aminte de prima noastră întâlnire. Eram copil mic și aveam de ziua numelui tatii pe „Tata Axente“ la prânz. A venit Badea Cârțan să ceară cărți. Bucuria mea, că l-am văzut! L-am poftit în casă. L-am îmbiat și cu parale, dar s'a uitat chiorăș la mine și mi le-a respins, spunându-mi, că el „n'a venit pentru bani“. Numai dupăce am vorbit mult cu el, i-a primit.

Nu, n'a fost un prefăcut! N'a voit să se folosească de bunăcredința oamenilor. Așa nu mi-l pot închipui.

Din toate părerile de mai sus cred, că e cea mai potrivită o părere, care ține calea mijlocie, calea cea de aur: a avut multe clipe fericite, în cari apărea în rolul unui filozof, care a adâncit adevărul vieții noastre. s'a prea lăsat în privința îmbrăcăminții și a fost cuprins de o idee fixă, el, ciobanul din munții Făgărașului, ideea fixă de a vedea aievea, cu ochii proprii, pe toate neamurile neamului românesc și de aceea a luat tolagul

în mâni și le-a cercetat, precum ai face vizită mătușilor și unchilor și verilor tăi.

Dreau să aduc câteva exemple.

Sunt o mulțime de anecdote în circulație. Iată încă două, de cari răspund eu.

O iarnă a stat în Fofeldea, în satul unde s'a născut August Treboniu Laurian. Pe atunci avea Badea Cârțan încă oi. A dat o foamete — nu găseai nutreț, să fi căutat cât ai fi căutat. Disperarea bietului baci. Să moară oile cu zile?! Și încă cu banii în buzunarul Badii Cârțan! Ce să se facă? S'a dat împăcat Badea Cârțan, dar s'a apropiat de biete oite și le-a întins banii de hârtie, atingând cu ei botișoarele lor flămânde și zicând, plin de ciudă și resemnare filozofică:

— „Na, mâncați, n'ar mai fi pomană! Na, mâncați! Mâncați bani!“

Altădată — amănuntul acesta este și mai interesant — a fost dat în judecată de un locuitor din Fofeldea, fiindcă nu i-a plătit acestuia o sumă de bani, după cum promisese în contractul încheiat. Numai gospodar cu banii n'a fost Badea Cârțan!

Mare necaz pe el că a dat de belea. Se duce la cel care-l împrorocuse și-i spune;

— „Apoi, măi frate, prost ai mai lucrat“!

— „Cum prost, Cârțane“?!

— „Prost, zău“!

— „De ce prost“?

— „Iacă, prost! Dacă ai fi fost om de omenie *altfel* ai fi lucrat“!

— „Cum“?

— „Așa zău: altfel. Tu trebuia să vii la mine, măi creștine, iacă, așa! Să mă tragi de mânecă și să-mi spui: Bade Cârțane! Am ceva de furcă cu d-ta. Și eu te-aș fi luat la o parte și te-aș fi întrebat frumușel: Ce năcaz ai, măi, omu' lui Dumnezeu?! Și mi-ai fi spus d-ta tot năcazul cu banii și eu ți-aș fi zis atunci respicat: Te înțeleg, bade. Ai dreptate. Da' nu te supăra, măi, omule, că n'am bani, (auzi?) n'am bani. Mai așteaptă și tu... Da' așa, să mă dai pe la judecăți?!...“

*

Spuneți că n'are haz felul acesta cum vorbea „Badea Cârțan“ cu cei cărora le datora ceva.

Dar de unde să aibă bietul Badea Cârțan averi, să scape cu fața curată din toate încercăturile?! Și să mai călătorească lume și țară!

L-am văzut casa din Cârțișoara, ani trecuți. O biată căsuță ca vai de ea. Mi-o arătau țăranii de sub poalele munților Făgărașului și se făleau că Badea Cârțan, ăla, de care se povesteau atâtea, își are palatul în satul lor.

Dar ce-i trebuia „Badii Cârțan“ palat?

N'avea el destule palate — palatele, cari i se deschideau din partea oamenilor și palatul naturii — dăruit de Dumnezeu?!

Cârțan nu-și bătea capul cu lipsa, de care era cuprins de multe ori. De nu s'ar fi pierdut nimica din energia Badii Cârțan, de am putea să o dăm mai departe unora din ai noștri, cari stau în orașele noastre, prinzând mucegai, fără de a le veni în gând măcar odată să o apuce — așa, mai modest — în lume, să mai vadă și ei câte ceva.

Nu-mi aduc aminte să se fi ținut o adunare mai mare românească pe undeva, fără ca Badea Cârțan să fi fost de față.

La expoziția din București, în 1906, a fost și dânsul. Par' că-l văd la gara din Sinaia, cum se uita la micii dorobanți, cari veniseră să ne salute, cu drapel în frunte

și par'că aud cum îi întreba (o întrebare de zeci de ori): „Cine-a fost mai mare, Traian ori Ștefan cel mare? Na, care-o știe?“

Te știa băga 'n răcori Badea Cârțan cu întrebările lui, căci odată ce-i răspundeai într'un fel îți răspundea el tocmai dimpotrivă, de par' c'ar fi fost în școala celor mai dibaci șmecheri.

O singură dată l-am văzut supărat rău de tot. Ii pierise bucuria și vioiciunea din ochi. Stătuse câteva săptămâni în temnița din Făgăraș.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

În preziua deschiderii muzeului nostru, al „Asociațiunii“ în Sibiu, a fost eliberat. Se putea să lipsească el? S'a pornit cu noaptea în cap din Făgăraș și a mers *în-treagă* noaptea, numai ca să ajungă, pe lângă toate amenințările jandarmilor, că au să-l prindă.

Și s'a ascuns într'o clasă a școalelor de fetițe, unde era o secție a „Muzeului“. L-am văzut și l-am auzit afurisind, ca un român în necaz: „Ticăloșii! Vor să mă prindă iară! Da' ce? Ce le-am făcut?“

Acum nu-ți mai pot face nimic, Bade Cârțane, acum râzi dta de ei, de ce-i ce te-au fugărit...*)

București, 1191, Septembrie.

Femeia română din Ardeal.

Maria B. Baiulescu,
președ. Secției feminine
biopolitice a „Astrei“.

În istoria neamului nostru va trebui să ocupe loc ca o pagină însemnată și femeia română din Ardeal.

Ea a fost în toate timpurile un factor însemnat în viața poporului nostru.

Dintru început, de odinioară, când poporul nostru prigonit de invaziunile barbare, trăia ascuns în coliba sa, prin văgăunile Carpaților, femeia română a fost păstrătoarea neamului.

---

*) Bine ar fi ca dacă citește cineva despre Cârțan rândurile acestea și știe și alte amănunte de preț să le comunice „Astrei“ noastre, care le va aduna cu seamă pătate. Ceiți și Nr. 151 din biblioteca de față „Gh. Cârțan“ de A. P. Bănuț.

Fără nici un ajutor, fără nici un reazăm al școlii și chiar al bisericii, care făcea slujba în limbă streină, ea a știut să păstreze graiul străbunilor noștri, stând ca o leoaică de pază, ca să nu i se înstreineze acest patrimoniu latin.

Din mamă în fii, din generație în generație, a dat mai departe graiul străbunei latine; a ferit neamul de încrucișare străină, a păzit legea cu sfințenie, a păstrat datinele și tradițiunile străbunilor, cari s'au îngemănat în cultul nostru.

Cine altul decât ea ne-a păstrat cântecele de leagăn, doinele, întreg folclorul, poveștile, ghicitorile, cântecele și descântecile de obârșie latină, precum și jocurile naționale?!

Multe veacuri a păzit această femeie vatra românească, așa, stingheră cum era, a rămas curată, pentru că a fost cu frica lui Dumnezeu.

Acestei vrednice femei îi datorim și păstrarea originalei noastre industrii casnice, frumsețea țesăturilor și chindiselilor ce ies din mâinile ei vrednice, cu cari știe să împodobească cel mai umilit bordeiu, prefăcându-l într'un luminos lăcaș, brăzdat de toate colorile rupte de pe seninul cer latin.

Acestei femei trebuie să-i mulțămim latinitatea, care este dovada obârșiei noastre și nu este altă regiune a țării noastre, în

care să fie mai lămurit caracterul originii noastre, decât în ținuturile Ardealului, Banatului, Crișanei și Maramurășului, unde găsim portul neschimbat, cu vechime daco-romană.

Alt popor s'ar fi prăpădit în împrejurările grele, prin cari a trecut poporul nostru. Vecinie sub jugul stăpânirii streine, schingiuit și batjocorit, huiduit și chinuit, a avut puterea morală să se împotrivească, pentrucă familia românească a fost aceea, care în sânul ei a ținut candela neamului vecinie aprinsă.

Târziu, foarte târziu, s'a făcut lumină, iar atunci femeia română a înțeles rolul și *datoria* ei.

Ea a întovărășit pe soțul și fii ei, în toată lupta națională, fiind conștie de drepturile poporului ei, a știut să hrănească în neamul ei curajul, devotamentul și abnegațiunea până la jertfa de moarte, pentrucă mai presus de toate urmărea steaua realizării visului național, în care credea.

Participând la viața socială și culturală a poporului ei a fost una din cele dintâi, care a înflințat așezăminte sociale, luând în scut orfanii războiului civil din 1848—49, prin înfăptuirea celei dintâi „Reuniuni de femei române“ din Brașov, cu scop nu numai al asistenței sociale, dar și cultural, sădind acest exemplu în toate centrele românești ale poporului nostru.

Iată-o iarăş apărătoarea neamului, păstrătoarea limbei, creând şcoli de fetiţe, în cari se propovăduia simţemântul naţional.

Nu a fost mişcare naţională, după renaşterea noastră culturală, în care să nu fi participat şi femeia română din Ardeal; expoziţiile, reprezentaţiile teatrale, corurile, festivalurile, serbările naţionale, în oraşe şi în comune, toate au fost organizate şi cu concursul ei.

Dar ea a participat cu toată inima şi la viaţa politică a poporului nostru; a stat alături de Avram Iancu în luptele de apărare naţională; a stat alături din prilejul procesului Memorandului, înfiinţând, tot în Braşov, un comitet politic, care a răspândit memoriile asupra nedreptăţilor suferite, pentru apărătorii noştri din Apus. Ea a stat alături la marea adunare din Alba-Iulia, în ajunul libertăţii noastre.

Prevăzătoare, concentrase marea breaslă a „Reuniunilor de femei“ într’o puternică „Federaţie a Uniunii Femeilor Române“, cu care în marea zi luminată a desrobirii, a îmbrăţişat pe surorile ei din meleagurile ne-subjugate şi împreună şi-au dat mâinile, ca pe veci să fie straja neamului întregit.

Cum a fost sărbătorit un rășinărean în Giurgiu.

(Nicolae Droc Barcianu)

Rândurile ce le publicăm acum sunt purcese dintr'o caldă inimă românească, dela un om de bine, dela președintele „Ateneului Român“ din Giurgiu, dl Nicolae Bălănescu. Dl Bălănescu este un adevărat amic al Asociațiunii noastre și a ținut conferențe în cadrele ei, dându-ne ajutor cu vorba-i avântată, ca să deschilim mai bine greutatea zilelor de astăzi și să ieșim la liman verde. Un sfetnic prețios și drag.

În fruntea „Ateneului Român“ din Giurgiu au fost la început, după războiul din 1877/78, Nicolae Droc Barcianu (profesorul din Rășinari, de lângă Sibiu, mort în 1920) și P. G. Parisianu. După războiul din 1914—8 s'a pus în fruntea „Ateneului Român“ dl Bălănescu, chemând oratori distinși, să țină conferențe (d. e. pe dnii Al. Lapedatu, N. Iorga, Dr. I. Lupaș, Gavr. Tripou, Pella, Giuvara), ținând conferențe și pentru orășeni, dar și pentru meseriași și ducându-se și prin satele învecinate cu Giurgiu, cum o face „Astra“.

Ca să vadă cetitorul român cum este cinstit un om de omenie dela noi, *dacă* lucră, lăsăm să urmeze cuvintele rostite de dl Bălănescu, la desvelirea portretului lui Barcianu în sala festivă a „Ateneului“.

La Rășinari, în Transilvania, lângă Sibiu, acolo este obârșia acestui apostol al neamului.

Ieșit din părinți păstrători ai virtuților și energii strămoșești în țara din care pornise la noi Gheorghe Lazăr pentru deșteptarea sentimentului național, se îndreaptă curajos pe urmele sale.

Aceeaş scânteele divină licărea în sufletul său, ce nu cunoştea alt ideal decât înălţarea neamului prin cultură, la unitatea naţională. O viaţă întreagă l-a stăpânit ca o patimă îndeplinirea datoriei, de care robit prin cel mai curat devotament nu s'a abătut nici o clipă, aproape jumătate de secol.

Inzestrat cu eminente calităţi, însuflit şi bine pregătit în liceul Sfântul Sava — şcoala lui Lazăr, — ales profesor şi director al gimnaziului din Giurgiu, se hotărî să închine întreaga existenţă frumoasei misiuni de profesor.

Astfel, din anul 1870, a fost flacăra nestinsă a luminei şi a naţionalismului într'un oraş, în care trecutul întunecat şi apăsător al stăpânirilor străine ne lăsase moştenire o adunătură de venetici, lacomă, cu moravuri şi tembelism oriental, potrivnică deşteptării poporului românesc, pe care se obişnuise de mult a-l împila şi stoarce fără milă.

Domnul Droc, nume scurt şi scump, cum îi ziceau toţi cu drag şi respect; *Domnul Droc*, în două generaţiuni, a susţinut şi reprezentat cuvântul hotărît al neamului nostru, cerând categoric dreptul la viaţă liberă şi întreagă, prin scuturarea oricărui amestec al pacostei străine.

Deşteaptă-te Române, glasul ridicării noastre naţionale, a vibrat entuziast în vocea

caldă a tânărului profesor ardelean, încă dela primele lecțiuni; a răsunat apoi neconținut la toate festivitățile și a pătruns adânc în eugetul și simțirile atâtor elevi, cari în ceasul suprem al chemării au arătat pregătirea lor sufletească pentru împlinirea idealului național.

A muncit fără preget, ca dascăl și organizator. Director al gimnaziului, aproape 40 de ani, a făcut din acest centru de lumină o instituție model.

A înființat o bibliotecă publică, societate de muzică și gimnastică, a organizat o expoziție agricolă, a constituit și condus societatea „Junimea comercială”, care a scăpat pe neguțării români din ghearăle cămătarilor străini. — Ducea lupta de emancipare, ca dincolo, în Transilvania, atât pe cale culturală, cât și economică.

Prin școli de adulți și conferințe la Ateneu, cu stăruință neobosită, ziua și noaptea, lucra să ajute și să grăbească educațiunea cetățenească, întrevăzând că poporul se îndreaptă către democrație.

O democrație fără lumină, zicea înțeleptul profesor, e ca o corabie fără cârmă și fără busolă: se mișcă în neștire, când spre anarhie, când spre cesarism.

Era un sincer iubitor al poporului. Părinte și profesor al elevilor săi distinși, mai cu seamă când erau săraci sau țărani, îi

îndruma către cariera cea mai potrivită în-sușirii lor firești și rar s'a constatat o străduință mai vrednică cu re ultate mai fericite.

Medici, ingineri, profesori, advocați, generali, înalți magistrați și demnitari, fii de seamă ai țării și ai neamului, au temelii cunoștințelor și patriotismului în ideile și îndemnurile primului lor mare învățător.

Cu drept cuvânt s'a putut zice la sărbătorirea sa: ce este mai de admirat, — fiindcă se întrec în valoare, artistul sau opera sa?

Era splendid, artistul, prin mintea, prin energia, prin frumusețea și sănătatea sa robustă.

Cu fața rumenă, ca cei născuți între brazii Ardealului, cu ochii ageri ca șoimii Carpaților, cu gestul hotărât al neobositului luptător, apărea ca o podoabă a orașului nostru, împărtășind și confundând viața sa cu progresul cultural, cetățenesc și național.

Sunt unul dintre foștii săi elevi, cari am simțit datorita și dragostea de a-i păstra chipul în bronz, în scumpa lui bibliotecă, ca un omagiu pentru 30 de ani muncă — dar ce prețuiește acest palid semn al modestei noastre recunoștințe în fața jertfei vieții sale pentru binele public!

Când *Casa poporului* se va ridica mândră în orașul nostru, reînălțat din ruinele de unde cere necontenit viață nouă, ca un martir de sub lespezile ce îl acoperă, — o răsplată

publică datorită de oraș și județ va fi, așezarea la loc de onoare a figurei senine și bărbătești a scumpului profesor naționalist.

Dunărea e datoare Carpaților de unde îi vin izvoarele: iar Giurgiu Rășinarilor.

NICOLAE BĂLĂNESCU.

In ce trebuie să căutăm adevărata fericire?

de inv. Alex. Duvlea.

Toți oamenii aleargă după fericire. Nu există om, care să nu dorească să fie fericit. Pentru a ajunge la acest mare bine, ne frământăm creierii ziua și noaptea, batem toate căile, încercăm atâtea și atâtea mijloace și, totuș, fericirea nu o mai putem prinde.

Interesați-vă și veți afla că aproape nu sunt oameni, cari să poată zice, că sunt într'adevăr fericiți. Toți sunt nemulțumiți. Unuia îi lipsește una, altuia îi lipsește alta. Unii sunt nemulțumiți din pricină că sunt săraci; unii nu se simt bine, fiindcă se văd dușmăniți de cei din jurul lor; unii, fiindcă nu-și pot satisface ambițiunile lor deșarte; alții, vanițoșii, cari umblă după măririi, pentrucă, nu sunt stimați și respectați, alții pentrucă

nu li se recunoaște munca; în sfârșit mulți sunt persecutați de groaza de moarte și mulți nefericiți din pricina muștrării conștiinței lor.

Mulți sunt apoi nemulțămiiți, cu stările din țară. Dar să nu disperăm! *Nu e răul tocmai așa de mare precum îl vedem noi. Ințr'alte țări e cu mult mai rău ca la noi.* La cântărirea stărilor din țară, de multeori fără ca să ne dăm seama, pierdem din vedere un lucru, ceea ce n'ar trebui. Se zice că un om, pe care-l cunoaștem prea bine, prea de aproape, nu-l putem judeca în adevărata valoare, din pricina că faptele și însușirile lui cele rele le judecăm totdeauna în comparație cu faptele și însușirile lui cele bune și astfel ne pierdem față de el punctul de vedere general omenesc, judecându-l în cadrul lui propriu. Tocmai așa e și cu stările din patrie. Ne-am deprins, să le judecăm totdeauna în comparație cu stările de acum zece ani și *nu cu stările de astăzi, din alte țări.* De atunci și până acum am trecut printr'un mare rășboiu și dacă stările de atunci au fost stările de dinainte de rășboiu, stările de azi sunt stările de *după* rășboiu. Știm doar din istorie, că toate rășboaiele au înrăutățit stările din țări și că n'a fost rășboiu, care să nu se fi resimțit încă multă vreme după încetarea lui. Până și statele neutre, cari n'au luat parte în rășboiu și ele simt urmările rășboiului nostru. Ceea ce dorim

acum cu foști, este ca să ajungem odată la o oarecare statornicie, căci precum o fântână, în care se desfundă tot mereu izvoare nouă, va rămânea tot turbure, tot așa și într'un stat, dacă se vor schimba prea des conducerile, nu se va putea ajunge la o stabilitate, care să asigure progresul. Dzeu, care în clipele cele mai grele ale războiului, ne-a dat mână de ajutor, pentru ca să triumfeze dreptatea, ne va avea grije și de aici înainte. Să avem numai încredere în ocârmuirea noastră, despre care credem că a venit la cârma țării, nu mânată de alte interese, ci numai și numai din acel simț de datorie, care i l-a dat conștiința unei puteri superioare, pentru conducerea ei în aceste vremuri grele și atunci conducătorii ne vor răsplăti încrederea noastră cu munca lor spornică și rodnică.

Este o vorbă veche românească: „Când binele își ajunge culmea, să știi să te aștepți la rău, iar când răul întrece măsurile firii omenești, atunci să știi să te aștepți la bine“. Petre Ispirescu ilustrează foarte bine acest adevăr în povestea sa: „Gazda norocului“. Și când vin rele peste noi, să nu ne întristăm prea tare, pentru că *în tot răul este și ceva bun*. Dacă n'am cunoaște răul, n'am ști ce e binele; cine nu cunoaște lipsa, nu știe ce e plăcerea. Multe din lucrurile, despre cari credem că ne sunt rele, sunt date chiar

spre folosul nostru. Omul prin suferințe se înalță, prin suferințe se întărește, se oțelește, prin suferință se îndreptează și devine virtuos.

Într'una din serile de iarnă, printre altele, îmi spunea un om: Nu știu, dle învățator, așa mă simt de nemulțămît și sunt nefericit.

Nu înțeleg, îi spuneam eu, cum dta, om în vârstă de 40 ani, deplin sănătos trupește, cu patru copii sănătoși și având cu ce trăi de azi pe mâine, să fii nefericit? — Da, vezi, dar așa este! Nu știu cum, cum nu, dar mi se pare că *trece prea iute vremea*. Zilele sunt tot aceleași și anii știu că sunt tot așa de lungi ca și mai 'nainte și, totuș, acum mi se pare că *trece timpul* cu mult mai iute ca atunci. Am priceput numai decât de ce-i vorba. Era omul, care n'avea *nici un ideal*. El nu-și putea da seama, că mai demult, în tinerețe, viața lui era plină de visuri, plină de idealuri mărunte; că alerga după un ideal, îl atingea, îl lăsa apoi și alerga după un altul; lăsa o bucurie, alerga după alta. Și așa, fiind el pururea în așteptarea bucuriilor și veseliilor mărunte, natural că-i trecea timpul mai încet, fiindcă el tot aștepta bucurie după bucurie, veselie după veselie și i se părea că nu mai vin odată. Dar astăzi, după scurgerea atâtor ani din viața lui, nu mai sunt visurile, bucuriile și veseliile împreunate cu tinerețele. Dacă atunci îl așteptau

bucuriile și veseliile, astăzi îl așteaptă datoriiile și sarcinile și fiindcă datoriiile și sarcinile lui nu-i plac, îi sunt grele, i se pare că timpul i le aduce prea iute. Omul, de care vorbeam, după ce a trecut prin starea, în care idealul lui îi era jocul, după ce a trecut apoi prin starea, în care idealul lui era iubirea, a ajuns în starea mai înaintată și aici sau nu știu sau nu voi să-și croiască un ideal, care să-l preocupe, pe care să-l aștepte și de aceea el, lipsit de vre-un ideal, era nefericit. M'am gândit numai decât la vorbele unui învățat: „Fericirea este ca umbra trupului nostru, înzadar am alerga după ea ca s'o prindem, că tot nu vom putea-o ajunge. Mai bine îi întoarcem spatele și atunci ea ne va urma dela sine, dacă un soare, un ideal ne va încălzi“.

Viața omului este astfel făcută, că ea trebuie să se nutrească într'una cu speranța, că credința privește înainte și vede lucruri, pe cari ochii capului nu le văd. Și pentru ca să avem întotdeauna o speranță, trebuie să avem într'una un ideal, cătră care să ne îndreptăm speranța. Și fiindcă orice ideal odată atins, încetează de a mai fi ideal, grija noastră trebuie să ne fie, ca totdeauna, în locul idealului lăsat, să avem un altul nou. Idealul este o recerință a vieții. El ne alină durerile, ne mărește plăcerea de viață. Viața fără un ideal nu este decât o plictiseală, o oboseală.

Viața noastră este o mare taină. Doi soți se plâng neîncetat de greutățile și năcazurile vieții și totuși, se bucură dacă din sângele lor li s'a născut prune, cu toate că știu că și acela va trece prin aceleași suferințe ale vieții, ca și ei. *Pentru ce* ținem așa de mult la această viață, câtă vreme știm că de moarte și așa nu putem scăpa? Și *pentru ce* ne străduim ca să ne facem viața aceasta cât mai fericită, cât mai dulce, câtă vreme știm că cu cât viața aceasta pământească ne va fi mai fericită, cu atât mai mare ne va fi frica de moarte? Acestea sunt tot atâtea întrebări, la cari mintea omenască *nu* poate răspunde. Există însă în sufletul omului un simț plantat acolo de însuși Dzeu și numai acel simț poate da răspunsul la acele întrebări. Acel simț este *simțul religios*, credința creștinească. Cu cât credința creștinească va fi mai mare, cu atât frica de moarte va fi mai mică și întors.

Era tocmai într'un timp când omenirea își frământa creierul și-și chinuia sufletul, ca să deie un înțeles, un rost vieții. Atunci coboară Isus Christos din cer un ideal pe pământ, arătându-le *care* este rostul și înțelesul vieții și astfel El a deslegat cea mai mare întrebare pusă omenirii. Cu viața, moartea și învierea Lui a dat omenirii idealul idealurilor adevărate, idealul tuturor vremurilor, idealul veșnic, care pururea să steie ca ideal

al vieții. Încălziți de *acest* ideal, fericirea ne va urma dela sine.

Un învățat a zis oareunde: „Cea mai curată, cea mai frumoasă, cea mai liberă și cea mai vie privire ai avut-o ca copil. Ai deschis ochii mari, te-ai mirat, ai iubit, ai văzut și cât de bine ai văzut! După aceea privirea ți s'a turburat din ce în ce tot mai tare, până când ai ajuns într'un pustiu îngrozitor, care ți-a ars sufletul“. Despre aceasta ne-am putut convinge cu toții. O singură dată am fost fericiți, și anume atunci, când am fost copii. Și ce ne-a făcut oare atunci ca să fim așa? Să vedem pe scurt, în ce stă firea copilului:

BCU Cluj / Central University Library Cluj

O trăsătură a caracterului (firii) copilului este modestia, *umilința*. Copilul bun simte și știe cât de mic și de slab este el față de părinții săi. Pentru aceea nu crede că este în stare să învețe el pe părinții săi, nici că știe toate. Poate să creadă că tatăl și mama știu toate, că toți cei mai în vârstă știu multe, dar este sigur, că el nu știe. El într'una întreabă pe părinții săi, ori pe alții mai în vârstă, când despre una, când despre alta, pentru că vrea să știe mult. Așa ar trebui să fie toți oamenii buni și înțelepți; să priceapă că sunt mulți, cari sunt mai înțelepți decât ei și că cei învățați sunt lăsați de Dzeu, ca să învețe pe cei neînvețați.

O altă trăsătură a caracterului copilului, este *credința*. Pricepând el că tatăl său știe mai bine ca el, ce e bun și ce nu e bun pentru el și văzând că totdeauna, când a încercat ceva împotriva voinței tatălui său, ori mamei sale, tatăl său avea dreptate, iar el a greșit, un copil bun se încrede cu desăvârșire în tată, îi dă mâna și merge orbește cu el, dacă-i poruncește. Și așa ar trebui să fie toți oamenii buni, să aibă încredere în conducătorii lor buni și înțelepți. Fără încredere, fără conducere și fără supunere, nu sunt cu putință nici faptele mari, nici mântuirea.

O altă trăsătură a caracterului copilăriei adevărate, este *iubirea*. Arată puțină dragoste unui copil și vei căpăta în schimb o mare iubire. Copilul iubește totul din jurul său, nu-i în stare să facă rău nimănui și-i place să ajute pe alții. El se simte foarte fericit când i-se dă prilej să poată folosi pe altul, oricât de puțin.

A patra trăsătură a firii copilului este *veselia*. Copilul punându-și toată încrederea în tatăl său, nu se mai îngrijește de nimic. Știe că părinții săi îi vor da toate cele trebuincioase și fiind el plin de iubire pentru toate făpturile, este pururea vesel. Are deplină încredere în bunătatea lui Dumnezeu, pe care-l cunoaște din spusele părinților, apoi din școală și pe care, nu odată, cu închipuirea sa

aprinsă, i s'a părut, că l-a și văzut pe norii cerului. Cu sufletul său curat și neprihănit el vede pe Dumnezeu și de aceea este el fericit. Această fire a înțeles-o și Mântuitorul Christos, când a zis: „De nu veți fi ca acești prunci, nu veți intra întru împărăția cerului“.

Se zice că astăzi cel mai creștin popor ar fi poporul englez. Cu totul altul a fost acest popor înainte de aceasta cu vreo 76 ani. Atunci goana nebună după bogății materiale, depărtă pe acest popor dela adevărata viață creștinească și-l aruncă într'o mare mizerie sufletească. Erau cei mai nefericiți și se temeau de ceva rău, dar nu știau ce să facă și încătrău s'o apuce. Atunci un mare învățător și profet al lor le-a spus sentința: „Dacă mersul vostru înainte este spre mormânt, întoarceți-vă înapoi la leagăn“. Și acestui mare învățat al Angliei i se datorește în mare parte prenoirea poporului englez, care prenoire a înlăturat catastrofa ce-i amenința.

Ășa și noi, poate că ar fi cu mult mai bine de noi și poate că ne-am simți fericți, dacă în unele privințe am avea firea copiilor.

O ciudată înțelegere a fericirii o găsim într'o poveste a perșilor și anume: Un puternic suveran din Persia avea sub stăpânirea sa provincii întinse, bogății nenumărate și și cele mai frumoase selave. Cu toate acestea el era nemulțumit și se simția

mai nefericit chiar și decât cel mai simplu cetățean din împărăția sa. Acela cel puțin se mângăia cu nădejdea, că dacă va dobândi cutare ori cutare lucru, va fi mai fericit, iar împăratul, sătul de toate bunătățile pământești, fiindcă le avea pe toate, n'avea la ce mai nădăjdui și de aceea era foarte nefericit.

El chemă la sine pe toți învățații, magii, din împărăția sa și-i întrebă ce să facă, ca să fie fericit. Unul îi spuse una, altul alta, dar nici unul nu-i putu aduce fericirea. Atunci el în mânia sa îi omorî pe toți. Într'o zi se prezentă la el ultimul mag, care mai rămăsese cu viață și acela îi spuse: Împărate, un singur mijloc este de a putea fi fericit și acela este: să porți cămașa unui om fericit!

Atunci împăratul trimise numai decât iscoade în toate părțile, ca să-i aducă cămașa fericitului. Aceia cutreierară toate provinciile, bătură pe la toate ușile, dar nicăiri nu găsiră un om fericit. Odată însă trecură pe la marginea unei păduri și acolo, la marginea pădurii, văzură un cărbunar, care cânta din fluier, chiuia și juca. „Pentruce joci și te veselești?“ îl întrebă trimișii împăratului. „Pentrucă sunt foarte fericit!“ răspunse cărbunarul. „Cum? Tu nu ți-ai blăstămat nici odată soarta vieții?“ „Nu!“ Atunci se repeziră dintr'odată asupra lui trimișii, ca să-i ia cămașa. Dar, vai, amară batjocură a sorții!

Cărbunarul, singurul om fericit, care ar fi putut aduce împăratului cel mai mare serviciu, *nu avea cămașe!*

Bogația e bună, dar numai dacă e întrebuințată în chip omenesc, spre scopuri frumoase. Altmintrelea, dacă ea e întrebuințată numai spre câștigarea de plăceri trecătoare, atunci ea poate fi mai mult păgubitoare, pentrucă plăcerile trecătoare, luate ca scop al vieții, întrebuințate prea des, dela un timp pot să aducă omului chiar desgust, neplăcere și urât sau apoi, — unele din ele, — pot să se prefacă în patimi tiranice, sălbatice.

Anaxagora, un învățat, fiind odată întrebat de alții, ca să spună care om este fericit, a zis: „Pe fericitul înzadar l-ai căuta în clasa bogăților, căci mai curând îl găsești în clasa aceloră, despre cari ți se pare că trăiesc în suferințe“.

O vrednică înțelegere a fericirii găsim la vechii greci. Se zice că Solon, unul dintre cei șapte înțelepți ai Greciei, plecând din capitală, pentru a cunoaște popoarele străine și obiceiurile lor, se duse mai întâiu în Egipt și de acolo la Sardes, la curtea lui Cresus, care era cel mai bogat om. Cresus îl primi cu toate onorurile și-l găzdui patru zile în palatul său. În acest timp îi arătă toate bogățiile sale, apoi îi zise: „Solon, renumele înțelepciunii tale a venit până la noi, ai călătorit prin multe țări spre a cunoaște obi-

ceaurile și legile lor; spune-mi dar, care este omul cel mai fericit, din câți ai văzut?“ Cresus credea că va zice, că el este cel mai fericit dintre muritori. Dar Solon zise: „Cel mai fericit om este Tellus din Atena!“ „Pentruce?“ întrebă Cresus. „Pentrucă a trăit într'un oraș înfloritor, a avut copiii frumoși și virtuoși, cari toți i-au dat nepoți, s'a bucurat cu înțelepciune de o avere însemnată, apoi și-a sfârșit viața într'o luptă a ateniienilor, fugărind pe dușmani. Atenienii îi ridicară un monument chiar pe locul unde căzuse mort și-i dădură multe onoruri“.

Acum întrebă Cresus pe Solon că după Tellus, pe cine crede mai fericit, crezând că cel puțin la locul al doilea va fi el.

Solon îi spuse numele alor doi frați, argieni, pe cari el îi ținea de cei mai fericiți după Tellus, fiindcă aceia erau cei mai sănătoși, aveau o avere potrivită și erau atât de puternici, încât amândoi au câștigat premii la jocurile publice. „Ateniene, exclamă plin de furie Cresus, prețuiești atât de puțin fericirea mea, încât nu mă crezi demn de a mă pune alături cu acești oameni?“

La aceasta Solon îi răspunse, că deși el are bogății nenumărate, palate strălucitoare și domnește peste un popor numeros, acestea totuș nu sunt destule, pentrucă nu știe că în ce chip își întrebunțează el bogățiile, că e liniștit în sufletul său ori nu, că-și va sfârși viața în chip demn ori nu.

Cum Solon nu spuse nimic pe placul lui Cresus, acesta îl lăasă să se ducă, fără să-i facă vr'un dar. Mai târziu, Cresus ajunsese să fie condamnat la moarte de Cyrus. El avea să fie ars pe rug. Dar mai 'nainte de a se urca pe rug, își aduse el aminte de vorbele înțeleptului și exclamă de trei ori numele lui Solon. Cyrus atunci ceru explicarea acestor cuvinte. Cresus îi spuse convorbirea avută cu Solon, iar Cyrus, gândindu-se la nestatornicia soartei, îl iertă.

După cele spuse până aici, putem trage învățătura, că în ce zace fericirea. Mai întâiu de toate, trebuie s'o spunem sus și tare, că fericirea nu stă în bogăție materială. Astăzi nimic nu e mai des ca nefericirea la bogați și fericirea la aceia, cari au o avere potrivită, așa ca să poată trăi de azi pe mâne.

Fericirea stă 1. În liniștea sufletească, în conștiința împăcată, de a nu fi făcut nimănui nici un rău. 2. În alinarea suferințelor altora. 3. În munca dreaptă și cinstită, pentru a ajunge o țintă frumoasă. În alergarea pururea după un ideal și în adunarea în conglăsuire a tuturor idealurilor noastre cu idealul vecinic, carele a fost, este și va fi în veci și pururea Mântuitorul nostru Isus Christos.

Alcoolismul sau beția.

Sfaturi pentru oamenii înțelegători.

De Dr. Rubin Popa.

Tăria unui neam și viitorul unui popor sunt legate de numărul oamenilor, din cari se compun, de vigoarea lor trupească și de agerimea și priceperea minților. Iată de ce orice lucru, care face să scadă numărul oamenilor unui neam, le slăbește trupul și sufletul, este un adevărat dușman al aceluia neam și iată de ce am crezut, că este lucru cu folos ca să spun aici, pentru cei ce vor să înțeleagă, câteva vorbe despre beție, dușman neîmpăcat, în această privință, al poporului nostru, în care acest rău a prins rădăcini adânci.

Beția singură face mai mult rău neamului nostru decât toate boalele împreună luate, căci în timp ce boalele se arată, se cunosc, se lecuiesc, otrava din băuturile spirituoase, roade pe îndelete trupul omului, ca viermele rădăcina pomului și numai atunci, când nu se mai poate face nimic sau aproape nimic, își arată isprava.

Mulți cred până în ziua de azi că băuturile spirituoase sau alcoolice, cum li se mai zice, sunt o adevărată binefacere pentru oameni și așa, din neștiință, întrebuițându-le,

fac eu voia aproape cel mai mare rău împotriva trupului lor, otrăvindu-l cu aceste băuturi. Dreau să se știe că toate băuturile, cari au într'ânsele spiri sau alcool, ca de pildă țuica, vinarsul, vinul, berea și așa mai departe, fie cât de scumpe sau cât de ieftine, sunt vătămătoare trupului și cu atât mai vătămătoare cu cât sunt mai tari, adecă au mai mult spirit în ele și cu cât se bea mai mult și mai des din ele. Intrebuințarea lor nu aduce nimănui nici un folos, în afară doar de punga crâșmarului, care se umple cu gologanii adunați cu atâta trudă.

Voiu dovedi lucrurile mai sus-spuse îndată.

Se spune despre băuturile spirituoase că dau putere: lucru cu totul neadevărat. Invățații au arătat, că dimpotrivă, băutura spirituoasă *slăbește* puterea trupului. Au pus adecă două companii de soldați, pe cât s'a putut la fel de puternici, ca să cosească un lan de grâu. Unei companii i s'a dat băutură, alteia nu. Și, lucru șod: la început soldații, cari au primit băutura o luară înainte, dar până cătră ojina cea bună, compania care nu bănse, a cosit aproape de două ori cât cea care a primit băutură. A doua zi companiile s'au schimbat și băură cei cari nu primiseră dintâi, dar încercarea a ieșit la fel:

compania, care nu a băut a cosit aproape de două ori cât cea care băuse.

Din această pricină — și poate unii dintre dvoastră știți lucrul acesta — în America se plăteau mai înainte, mai bine și erau mai căutați lucrătorii, cari nu beau băuturi spirtuoase. Zic mai înainte, căci astăzi, cum bine știți, în America băuturi spirtuoase nu se mai găsesc, oprite fiind prin lege.

Dar se mai spune despre băuturile spirtuoase că încălzesc trupul, că dau, cu alte cuvinte, căldură. Lucru tot atât de adevărat, ca și cel dintâi! E adevărat că omul bețiv simte *la început* că îi este cald, dar tot atât de adevărat este, că răcește *mai degrabă* decât cel ce nu bea și aceeași din cauză că băutura împrăștie căldura din trup și o împinge cătră piele. Cu toții știți doar, că omul beat îngheață mai degrabă decât cel ce nu bea și lucrul acesta a făcut pe cei cari fac călătorii în munți înalți și pe locuri friguroase să nu mai întrebuițeze băuturi spirtuoase.

Și așa mai departe, am putut vedea că nimic din ceea ce se spune bun despre băuturi nu poate fi luat ca vorbă adevărată.

Să vedem atunci *care* este adevărul și să-l căutăm pe acesta în urmările beției.

Aici ar fi multe de spus, să luăm însă numai câteva, la întâmplare. Să lăsăm, de-o pildă, să vorbească doftorii despre urmările beției și veți vedea că fel de fel de boale, de ficat, de răunchi, de inimă, de creier, sunt date de beție și unele din ele sunt fără leac. Căutați spitalele și veți vedea că gem de bolnavi, cari își ispășesc neștiința pe urmele beției. Și nu numai atât. Urmările beției se văd și la copiii bețivilor și mulți copii nevinovați ispășesc păcatele părinților lor.

Beția este leagănul boalelor, omul bețiv se îmbolnăvește cu mult mai ușor și fiind trupul lui mai slab răsbate cu mult mai greu peste o boală decât omul, care nu bea și de aceea bețivii se prăpădesc cu mult mai ușor în boli, decât cei ce nu beau băuturi spirituoase.

Dar să trecem mai departe, să cercetăm închisorile, să întrebăm judecătorii și veți vedea că cea mai mare parte de furturi, hoții și jafuri, ucideri și crime, sunt făcute de bețivi sau copiii bețivilor. Și mulți oameni de omenie plătesc cu ani lungi și grei de închisoare, uneori pe viața toată, o faptă săvârșită în beție. Tot ceea ce este rău, tot ceea ce este mârșav, tot ce este contrar legilor, se face de cei pe cari alcoolul îi stăpânește. Și nu degeaba se spune, că atunci când dracul a ieșit la vânătoare de suflete pe pământ, a descoperit vinarsul.

Și acum, dragii mei, să ne întoarcem la noi acasă și să vă las pe dvoastră să judecați.

Uitați-vă în jur, căutați gospodăriile oamenilor întregi, a oamenilor cu scaun la cap, a oamenilor, cari nu cunosc patima beției și asemuiți-le cu ale acelora, cari cunosc mai bine drumul crâșmei, decât drumul bisericii și vedeți și dvoastră deosebirea. Sărăcia este stăpână atotputernică în casa beivului.

Aduceți-vă aminte de cutare sau de cutare din sat, care ispășește la vreo închisoare o greșală a sa și veți vedea, că a făcut-o împins de băutură. Priviți aici copiii slăbiți, murdari, sdrențaroși, neîngrijiți, prost crescuți și veți vedea că părinții lor sunt cei cu patima beției. Copiii învață din pildele bătrânilor și să nu se mai mire nimeni, că atunci când ei văd pe părinții lor și pe bătrânii satului, umblând din șanț în șanț, de râsul lumii, nu-i mai eintesc. Crâșma și cu familia nu fac căsnicie bună și cei cari vreau să aibă pace și liniște în casă, cei cari vreau ca din copiii lor să iasă oameni de ispravă, să încunjure crâșma, să-și îndrepte pașii spre biserică, iar copiilor să le arate drumul școalei.

Și acum, de încheiere, învățătura o puteți trage dvoastră.

Gândiți-vă la tot ceea ce v-am spus și veți vedea că cel ce vrea să aibă o minte sănătoasă, într'un trup sănătos, cel ce vrea să aibă o familie cinstită, acela, care dorește să-și vadă gospodăria înflorind, cel care nu vrea să cunoască sărăcia, cel ce vrea să fie cinstit de către oameni și copiii săi și nu vrea să cunoască spitalele, temnițele și casele de nebuni, trebuie să se ferească ca de foc de băuturile spirituoase, cari, încă odată vă spun, sunt *pricina tuturor relelor*.

Iar mamelor le leg de suflet să-și ferească copiii ca de otravă de băuturi spirituoase, căci vă închipuiți dvoastră, că dacă unui om mare, în toată puterea, băutura poate să-i facă atâta rău, **cât** rău poate să-i facă unui trup plâpând de copilăș. O mamă, care dă băuturi spirituoase copilului ei, se poate asemui cu o mamă ucigașă.

Aduceți-vă aminte de vorba Evangheliei: „cel ce are urechi de auzit, să audă, cel ce are ochi de văzut, să vadă“. Nu vă cer altceva decât să judecați și sunt sigur că sfaturile mele adevărate vor fi urmate.

Despre diabet sau boala de zahăr.

Dr. Gavrilă Ioan.

Boala de zahăr o capătă mai ales oamenii grași, cari mănăcă și beau mult, însă ea se constată și la oameni slabi. După războiu se întâlnește destul de des și printre țărani.

Semnele principale ale boalei sunt următoarele: omul bagă de seamă deodată, că urinează (iese afară cu udul) mai mult, bea apă mai mult, ca de obicei și că are o poftă de mâncare foarte mare, mănăcă foarte mult. Cu toate că mănăcă foarte mult, omul pierde în greutate și îi slăbește puterea necentenit.

Omul n'are nici o durere, când începe boala asta, de aceea nici n'o prea bagă în seamă, decât când este mai înaintată, când îl supără semnele descrise mai înainte. Aceste semne merg tot înainte, așa că oamenii bolnavi de boală de zahăr, neîngrijiți de medic, ajung cu timpul de urinează până la 20 de litri urină pe zi și beau tot cam atâta apă, mănăcă foarte mult și unii din ei slăbesc, de nu rămâne decât numai pielea și oasele pe ei.

Cu încetul puterea de muncă scade, până când îl părăsesc cu totul puterile și

nu mai pot lucra. Într'o bună zi bolnavul are mari dureri de cap, varsă, cade într'o ne-simțire desăvârșită și, într'o zi sau două, este mort. Acesta este mersul boalei, în cele mai multe cazuri, atunci, când bolnavul nu se duce la doftor, însă atunci, când bolnavul este sub îngrijirea doftorului, lucrurile se schimbă cu totul, fiindcă *boala de zahăr are astăzi leac sigur, care ajută în toate cazurile.*

Urina (udul) bolnavilor de boala de zahăr, de obicei, este albicioasă, ea este dulce la gust, fiindcă conține zahăr, totdeauna în cantitate mai mică sau mai mare, ea lasă nește pete galbene pe rufărie, așa, că acest fapt poate să atragă luarea aminte a omului, că suferă de boala de zahăr.

În felul descris mai sus se arată boala la cei mai mulți oameni, dar uneori se mai întâmplă, că boala se arată și altfel, de exemplu: cineva are deseori furunculi (buboiu), cari se vindecă greu, cineva are mâncărime de piele, care nu încetează, dureri la gingii, dureri dealungul nervilor, toți acești oameni trebuie să se ducă la doftor, să constate dacă nu sufăr de boală de zahăr.

Boala de zahăr se produce în felul următor: mâncările pe cari omul le mănăcă conțin și o cantitate (câtime) mare de zahăr. Făina, toate făinoasele, tot ce e pregătit cu făină, toate dulcețurile, bomboanele, conțin foarte mult zahăr. Acest zahăr este pus în

libertate în stomac și intestine (rânză și mațe), apoi ajunge în sânge, este dus cu sângele în toate părțile trupului și este întrebuințat de către diferitele părți ale trupului, mai ales de către mușchi, în timpul lucrului. Omul este ca a mașină cu benzină, care, ca să meargă mereu, trebuie să-i dăm benzină, așa și omului, ca să poată lucra mereu, trebuie să-i dăm de mâncare și partea de căpetenie în mâncare este zahărul, care este întrebuințat de către trupul omului și dă puterea de muncă.

Pentruca zahărul din mâncări să fie întrebuințat bine de către corpul omului, se cere, ca o glandă din abdomen (o ghindă din burtă), numită pancreas (ficat alb), să fie sănătos. Acest ficat alb este așezat în burtă, deacurmezișul, îndărătul stomacului (rânzei). Prin urmare: pentruca zahărul să fie întrebuințat în trupul omului, trebuie ca ficatul alb să fie sănătos, să lucreze bine. Acum, ce se întâmplă la un om bolnav de boală de zahăr? Toemai acest ficat alb din burtă se îmbolnăvește, zahărul în cazul acesta nu mai poate fi întrebuințat de trupul omului în timpul lucrului, ci el este aruncat afară din trup, împreună cu urina (udul) și deaceea este zahăr în urină. Deci: în această boală zahărul, care ar trebui să servească la întărirea corpului, la darea puterii de muncă, nu este întrebuințat, ci este dat afară cu

urina și, drept urmare, este că omul slăbește și în puteri și în greutate.

Această boală se întâlnește în toate vârstele omului, la copii, la bărbați, la bătrâni, însă cu cât vine boala la un om mai tânăr, cu atât este mai de temut, fiindcă ea merge mai repede către moarte dacă nu se chiamă doftorul într'ajutor.

Lucrul de căpetenie este că această boală, căutată la timp, cu un doftor, se poate lecu. Leacul ei de căpetenie constă în urmarea de către bolnav a unei diete prescrise de medic.

Bolnavul trebuie să se ție cu mare conștientozitate de dieta prescrisă de doftor.

Când boala este mai grea și mai înaintată, atunci pe lângă dietă se mai prescrie un leac, sub formă de injecții (*insulină*), care totdeauna face bine bolnavului.

Deci orice om, care ar băga de samă la el semne asemănătoare celor scrise mai sus, să se înfățișeze repede la doftor, pentru a-i prescrie leacurile trebuincioase, să nu se lase înșelat, că nu simte nici o durere, deoarece boala de zahăr nu se arată prin dureri și o întârziere prea mare poate fi primejdioasă pentru bolnav, atunci când nu se prescrie cura la timp.

In povești.

Bate fierul până-i cald!

Am cunoscut, fârtate dragă, care mă ci-tești sau mă ascuți, pe un tovarăș de al tău. Avusese și dânsul prilejul să străbată ț'nuturile, să vadă lume și țară. Era fălos, minune-mare, de cele văzute. Se ținea țanțoș și vorbea cu toți din sat de-a călare! Nu te-ai fi putut apropia nici cu prăjina de nasul lui.

Am vrut să știu pe ce este el așa de mândru și odată m'am apropiat de el, întrebându-l: „Hei, prietine, da multă lume împărăție ai mai colindat? — Multă“, mi-a răspuns el. — „Apoi, dacă-i așa, nici eu n'am petrecut vremea, iacă, numai de-aici până 'n gard. M'am învățit și eu prin lume. Ei, ian spune-mi fârtate, pe unde-ai fost?“ El s'a uitat la mine neîncrezător și a început: „Am fost în America!“ — „Unde? In care oraș?“ — „In New York!“ — „Bravo! Dar până acolo pe unde ai apucat?“ — „Pe la Lipsca și pe la Hamburg“. — „Minunat! Ai fost la Lipsca?“ — „Firește!“ — „Și cât ai stat pe-acolo?“ — „Hm! Multșor, că am vrut să rămân acolo, să lucru. Am trăit în orașu' ăsta 3 luni de zile.“ — „Trei luni! Apoi trebuie să cunoști orașul ăsta cum îți cunoști punga.“ — „Cum să nu!“ zise cel

strâns cu ușa și zimbi, cam așa, ca și când aș fi fost un judecător, care pune întrebări la judecătorie unui vinovat. — „Ei, spune-mi ce ți-a plăcut mai mult în orașul Lipsca?“, l-am întrebat eu din nou. — „Tot!“ — „Bine, tot, dar ce ți-a priit mai bine sufletește?“ Cel întrebat se uită la mine, ca și când ar fi căzut din cer și zise iară: „Tot.“

„Ai văzut muzeul maistorilor nemți?“, l-am întrebat eu, gândindu-mă la minunatul muzeu al tuturor breslelor din veacurile trecute. (Trebuia să fi văzut doar atât, fiindcă era meseriaș tovarășul, pe care-l întrebam și meseriile își au un palat minunat în Lipsca.) — „Nu, nu l-am văzut!“ — „Ai fost în muzeul, unde își au toate neamurile podoabele casei, lucrurile de mână ale poporului de rând, ouăle lor încondeiate și tot ce se ține de obiceiurile și traiul lor?“ — „Nu, n'am fost.“ — „Ai văzut locul, câmpul, pe care a fost bătut Napoleon?“ — „Nu, nu l-am văzut.“ Ochii tovarășului mă întrebau ei acuma: „Și ce mai vrei să fi văzut?!“ Eu n'am fost leneș și i-am spus: „Mă mir. Atunci, spune-mi, ce ai mai văzut din întreg orașul?“ El râse ca omul, care-a băgat-o pe mânecă și zise: „Ei, multe mai vrei să știi și dumniata! Că mi-a stat capul la bazaconii de alea!“

Cu asta credea că m'a turtit — dar i-am cetit în suflet pe urma răspunsului ăstuia și i-am spus-o pe șleau: „E păcat de banii, pe

cari i-ai dat în călătorie!“ — „Cum?“ — „Păcat! Bani pierduți! Dacă aș fi trimis un buștean, pe care aș fi scris numele orașelor unde aș fi vrut să petreacă, ar fi făcut tot atâta ispravă ca dumniata...“ — „Cauți ceartă cu lumânarea, hai?“, s'a răstit el la mine. „Ba nu, da spun numai ce gândesc.“ — „Ce gândești dta? vrei să mă dăscălești? Dta să-ți ve i de treabă și să lași omu' să vadă ce-i place! M'ai înțeles?“ — „Înțeles!“, am vis eu și am răs, am răs din baierile inimii.

Incepea să mă dăscălească el! El de cătră pădure! Și m'am uitat la ometeul meu, care se plimba ca un cocoș falnic și se lăuda la lume și fără că a „călătorit“, m'am uitat lung la el și i-am zis, de plecare: „Să îmbeți pe alții cu apă rece, fârtate. „Călătoritul“ dumnitale nu plătește nici o ceapă degerată. Adio! și... călătorie sprâncenată!“

O, mi l-am făcut dușman de moarte. Mă bârfește pe toate răzoarele, că sunt așa și pe dincoala, că am peri pe limbă, că mai știu eu ce. Treacă — meargă! Ca omul năcăjit, pe care-l strângi în chingă.

Acum de ce ți le spun eu toate astea? Ca să nu care-cumva să ajung la tăierea capului și înaintea dumnitale. Mai știi, mai știi, vine omul meu și mă bârfește și în fața dumnitale și spune câte rele toate despre

mine. Cum să mă apăr? Iacă, scriu rândurile de față și te rog să le cetești și să te gândești mult la ele.

Mai întâi și mai întâi de ce l-am „dăscălit“? L-am „dăscălit“? Da-i „dăscăleală“ să întrebi pe creștin frumos, cinstit, pe unde-a fost și ce-a văzut? Ce minunat mi-ar fi putut răspunde, dacă ar fi fost, nu-i vorbă, „om“ odată, ce frumsețe de răspuns mi-ar fi putut da! Eu mi-aș fi adus aminte de una, el de alta și așa am fi putut să ne plimbăm, braț la braț, ca doi prieteni buni, prin orașul, pe unde am fost odinioară amândoi. Da așa?!

Uite, asta-i 'ocmai ca și când aș sta eu într'un oraș minunat: București, Iași, Cluj, Sibiu și altele, săptămâni, luni de zile, și n'aș vedea nimic altceva decât locul unde dorm, ulițele mari și frumoase și — atât. Stau eu ca un buștean? Nu, Doamne ferește! Imi dau sama că în orașul ăsta este ceva de văzut și-mi iau osteneala să văd, să-mi îmbogățesc cunoștințele. De aia sunt om cu scaun la cap!

Dacă a „dăscăli“ însemnează a spune omului verde 'n față: furi timpul lui Dumnezeu! atunci da, l-am „dăscălit“.

Vreau să fiu drept și să-ți spun, fârtate, cum simțese eu că judecă dușmanul meu de moarte. Dacă i-aș spune: furi timpul lui Dumnezeu, ar râde și mi-ar zice: „Fur? Da ce? Nu-l întrebuițez bine?“ „Cum îl întrebui-

țezi?“, l-aș întreba eu. „Iacă, Dumineța trecută, cum ai folosit-o?“ Stau să jur că ometul meu mi-ar răspunde: „cum să mă folosese? Am fost la un ortac de-a' meu“. — „Bine, și-apoi?“ — „Apoi am apucat ulițele de a latu'“. — „Apoi?“ — „Apoi am intrat într'o crâsmă și am beut și am cântat“. — „Apoi?“ — „Apoi — apoi m'am întors îndărăt acasă“. — „Apoi?“ — „Ce tot: apoi... apoi!“

Vezi, asta nu-mi place la ometul meu! Se cătrânește când îl descos. Știi de ce? Fiindcă e cu musca pe căciulă. Și omul cu musca pe căciulă stă ca pe spini!

Nu sunt eu, Doamne ferește, împotriva veseliei, nici împotriva unei vorbe cu consăteanul cutare sau cutare. Dimpotrivă! Mă bucur când aud că se caută în orașul mare oamenii dintr'un sat, dar ceeace mă roade la inimă e că în fiecare Duminecă își dau întâlnire ortacii mei după amiezile și nu fac alta decât că înfundă câte o crâsmă ticăloasă, plină de fumăraie și de murdărie și că beau, beau de stâng. Asta zic ei că-i „petrecere“! Halal de-așa petrecere!

Ba merg și mai departe oamenii mei. Să fie cu iertare, se mai leagă și femeile slabe de ei, îi mai umplu de toate boalele, până când nevestele lor de-acasă îi așteaptă cu dor și jale — și-așa, bolnavi trupește și sufletește, zic că și-au „petrecut“ „fain“ de tot, de-a mai mare dragul.

Acum, să fie între noi vorba, asta nu-l petrecere — e curată risipă de puteri datorite de bunul Dumnezeu și cine lucră astfel păcătuiește, ori se supără ori ba, că i-o spun în față!

Mi-ar putea spune ometeul meu: Da ce vrei să încep Duminecile? Hehei, se face neznai, ca și când nu i-aș fi dat sfaturi de-atâtea ori! Dumineca de aceea-i lăsată de Dumnezeu să mai răsuflă odată omul din greu, să se ușureze de sdroaba săptămânii. Să fiu eu în locul fiecărui românaș iacă ce aș face: mai întâi și mai întâi m'aș închina lui Dumnezeu din toată inima mea. Aș zice așa în convorbirea aceasta a mea cu Dumnezeu: „Doamnel Mi-ai ajutat să văd și ziua de astăzi. M'ai făcut vrednic de lumina zilei. Dă-mi zile, Doamne, și de aici înainte! Indură-te spre mine. Fă-mă să bătătoresc cărările Tale“.

Asta înainte de prânz, sau — dacă se poate — îndată după biserică, mi-aș alege câte un muzeu frumos de al orașului și m'aș plimba prin el, când este voie, cu smerenie și cu inima primitoare, care i se șede unui om în toate mințile.

Muzeele, palatele, în cari sunt adunate chipuri (tablouri) scumpe, lucrul mânilor a deosebite nații, lucrul meșteșugarilor, pietri (minerale) și ierburi și animale umplute, din toate țările — de aceea sunt doară, ca să poată fi văzute.

În loc să stai în putoarea crâșmei și să „beat“ la țabac până te apucă ametelele, te plimbi prin muzeele astea. Te miri de iscusința, cu care e cusut cutare merindar, te bucuri de frumusețea de colori a cutărei pânze, de par'că n'ar fi om, ci înger cel ce e nemurit pe ea, te gândești dacă și ai tăi, acasă ar putea să săvârșească lucruri atât de minunate. Nu te grăbești de loc. Tu ai timp. Iai o sală, două, într'o Duminecă. În notișul tău îți însemnezi, așa, cum știi tu, o creștătură frumoasă, o masă ciudată, o floare mai altfel decât este la noi acasă — ca să ai ce povesti când te întorci la ai tăi, ca să vadă și ei că tu ți-ai dat seama, că ai trăit câtăva vreme într'un oraș binecuvântat de Dumnezeu.

Ometeul meu îți va spune: „Apoi eu n'am știut când se pot vedea și unde sunt „muzeele“ alea! Nu-i crede, fărtate, nu-i crede! l-am spus, i-am scris pe hârtie toate muzeele, pe cari le-ar putea vedea cu folos, i-am arătat unde sunt în oraș și când sunt deschise. Dacă mi-a aruncat hârtia, pe care erau însemnate muzeele și ceasurile, când le poate cerceta — sunt tot eu de vină?”

Am noroc că am păstrat lista și pentru mine și o alătur aici, la sfârșitul acestei apărări a mele. Din ea vei vedea că mi-am făcut datoria.

Nu știi dta câtă osteneală mi-am dat să-l fac să intre în muzeele astea. l-am spus odată: „O, ce minunate lucruri de casă, ce minunate țesături, ce ouă de Paști, ce păpuși îmbrăcate ca oamenii, am vă ut în muzeul „Astrei“ din Sibiu. El a dat din umeri. l-am spus altă dată: „Hei, ce minunății de pânze am văzut tot acolo. Voiam să vadă lucrurile astea și să se ridice și el sufletește. El a dat din umeri. l-am spus altă dată: „Fârtate, la Șosea, în București, în muzeul sunt lucruri minunate, pe cari nu le vei uita cât vei trăi. Animale umplute și pietri de toate soiurile. Aide să mergem acolo, să le vedem și noi.“ — „Stai o țără“, mi-a zis, „să trec numai până până colea“, a zis și dus a fost, a fugit de mine, ca Ucigă-l crucea de tămâie.

Acu spune-mi dumneata, e frumos lucrul ăsta? Așa te porți cu unul, care vrea să-ți dea mână de ajutor?

Eu am pierdut ori el? El, nepricopsitul, că dacă o să se întoarcă 'n sat la ai săi el o să aibă pleavă 'n cap și nu eu. (Poți să i-o spui, că nu mai mi-e teamă de el.) El o să tragă scurta! El o să fie de răsul lumii! Par'că văd cum se vor aduna roată în jurul lui toți ai casei și vecinii și-l vor întreba: „Ei, cum o fost în București, ori în Cluj, ori în Sibiu?“ El n'o să aibă să răs-

pundă decât „frumos, foarte frumos!“ „Bine, frumos“, o să-i spună ai lui, „dar ian spune-ne cum?“ Și el o să stea locului și va răspunde, pâfăind din lulea: „frumos!“ „Doamne, că prost om mai are și biata Măriuța“, vor spune oamenii de ometeul meu.

Prost — zic și eu. Da el și-a făcut-o. Capul face, capul trage! Eu îmi spăl mânil. Să știi, fârtate și să i-o spui dela mine, când va crede el că mă va înfunda mai bine cu fudulia lui năroadă.

Acum știi toate câte am avut să ți le spun. Ai și apărarea mea în mână, ca să nu stea omul ca vițelul la poarta ai nouă când se 'ntoarce la ai săi și vrea să le poveștească ce a văzut în streini.

Și-acum, te las cu Dumnezeu!

Vrei să-ți iai și dumneata la inimă vorbele mele? Cu-atât mai bine. Ține minte o vorbă scumpă, scumpă de plătește cât un cap de țară:

„Mult pot puținii buni împreună!“ Vrei să fii și dta unul din cei „puțini“, dar „buni“?

Uite, e atât, atât de frumos pe afară. Plimbă-te, Duminecă seara mai cu samă, plimbă-te și te gândește la cele scrise aici.

ILIE MARIN.

„Muzeul Astrei“ se poate vizita în fiecare zi dela ceasurile 9 până la 1 (13) și după amiaz dela 3 (15) până se înseară. Întrarea din parcul unde este monumentul lui Gheorghe Bariț (Parcul Schemis). La Muzeu: biblioteca „Astrei“, apoi partea cu cusături românești, cu lucruri bisericești, cu pânze, cu animale umplute, cu bani vechi, etc.

Muzeul Brukenthal (galeria cu pânze și colecție de pietri vechi ș. a. în piața cea mare, e închis iarna. Vara din Mai până în Octombrie, în fiecare Duminică și sărbătoare, în fiecare Marți și Joi deschis dela 11—1, (*Joi fără de bani*), Duminica și Marția cu intrare 5 Lei de persoană. — Se poate vizita muzeul și afară de timpul arătat mai sus, la orice ceas când e lumină (dacă se plătește: 30 Lei pentru întâia persoană și câte 15 Lei de fiecare altă persoană, dacă e o societate; o singură persoană plătește 40 Lei). *Dacă vin școlile, cu conducerea învățătorului, se plătește câte 2 Lei de persoană.*

Societatea ardeleană pentru științe naturale. Muzeul se poate vizita în tot anul: Duminica dela 11—1, cu taxa redusă de 2 Lei pentru fiecare vizitator. În celelalte zile plătește persoana întâi 20—, iar următoarele persoane câte 5— Lei.

Școale, sub conducerea unui profesor, au totdeauna intrarea gratuită, dacă s'au anunțat dintâi la președintele Muzeului, la secretar sau la un custode.

Serisoare lui Lazăr Cociuba.

Dragă Lazăr Cociuba!

Nu știu unde și cum te vor ajunge ștrele acestea ale mele. Zilele trecute am primit cărțile și hârtiile din Praga și — între multe, toate — mi-a venit în mână și caietul în care ești încrestat și dta cu numele și cu însemnarea mea din 1916:

„*Cociuba Lazăr* din Curtacer (Kurtakér), Arad, com. u. p. Tornaava, născut în 1883, Feldjäger Batallion (Batalionul de vânători de câmp) Nr. 3, „unul din cei mai iubiți elevi ai mei“; Tată cu copii, deștept, inimos, *omenos*. „Streifschuss der linken Hand“ (li este împușcată mâna stângă, atinsă); a intrat în spitahul lazaret Strahov, în 29 Mai 1916 și a ieșit în 20 Oct. 1916“. Am să trimit serisoarea, așa, tipărită, într-o doară, pe adresa de mai sus și nădăjduiesc să te afle sănătos în mijlocul alor dumnitale. Lângă nevastă și copii, în județul Aradului *românesc*.

Fiindcă cele ce vreau să ți le deapăn sunt potrivite și pentru alți ortaci de ai dumnitale, putându-le ceti cu folos și ei, iată, le dau la tipar, să vadă lumina zilei cele ce *trebuie* să și le lămurească și alți țărani de ai noștri.

Iți mai aduci aminte, Lazăr Cociuba, de zilele pline de vijornită din 1916?

Mai ții minte cum soseați soldații români din Austro-Ungaria în lazaretul Abatelui Zavoral, la „Măria Sa“ din Strahov? O, lungi erau șirurile și supte fețele și afundați în orbite ochii și dărăpănate hainele!

Unul venea de pe frontul italian, unde i-a fost sdre-
lită falșa de un bolovan aruncat de italieni, în „Karst“;
altul schiopăta, de pe frontul rusesc, purtându-se în
cârji; altul venea chiar din Franța, unde l-a fulgerat
o mitralieră prin șold; altul își târa sufletul și trupul
din Sârbia, unde auzise pe alții cântând că „megálj
kutya Szerbia!“ (stai tu, numai, câne de Sârbie), dar
nu putea pricepe odată cu capul de ce Sârbia e
„câne“, fiindcă, bietul, cunoștea mulți câni mai de
treabă ca oamenii.

Și vă lua în primire „Măria Sa“ cu surâsu-i pă-
rintesc și vă mângăia — el, care are scrisă pe „carta“
sa „de vizită“, în pajura sa de arhieru bisericesc:
„*Charitas omnia vincit!*“ (Caritatea, mila omenească
le învinge pe toate). Și se așeza în fiecare zi lângă
patul vostru de suferințe, după ce venea delă ședin-
țele „Crucii roșii“ unde se întâlnea cu doamne de
alea din societatea înaltă, de cari îi era lehamite, de
multe ori, Măriei Sale, și vă cetea cu glas potolit
sfaturi, povești, poezii, toate în românește, ca să vă
mângăie sufletul înviorat. Ca și reverenzile-i albe de
călugăr, așa-i era și sufletul de alb și de curat: voia
să aducă o rază de lumină în zilele năcăjite ale sol-
dașilor români, cari erați târâți pe fronturile de răs-
boiu de o oblăduire mașteră.

Și câte *mii* de cărjului românești a răspândit în
mijlocul nostru acest dușovnte sufletese minunat!

Durerea i-a fost mare când a văzut că mulți nu
știu se, ie și ceti. Cum? a întrebat Măria Sa, se poate
așa ceva? Să nu ști tu descebălui o bucoavnă!?

Să nu poți tu scrie o epistolă la ai tăi acasă!? Să nu poți tu să te bucuri de o carte plină de tâleuri alese!?

Și n'a trecut mult și s'a deschis în spitalul de pe Strahov o școală pentru analfabeți. O școală pentru cei ce nu erau *greu* bolnavi, ci erau reconvașenți, se tămăduiau.

Și iată-l pe *Gheorghe Bob* din Sălaj, — în caștife e însemnat, „harnic și ascultător“ — iată că în două săptămâni a scris întâia epistolă la părinți. Ce ochi mari vor fi deschis și ei, căpătând o „carte de departe“, dela fiul lor!

Iacă: am înaintea ochilor caietul lui Bobb (că pe caiet se scrie cu doi *b*!). Ce litere sugubeșe, la început! *iiii* și *mmmm* și *eeee* și *ssss* și așa mai departe — cu zăbavă, cu trudă, dar și cu jinta ajunsă, fiindcă, ian priviți, *cum* a scris de lămurit propoziția: „Dacă îți vine să tușești sau să strănuți pune-ți batista la gură ori la nas“!

O, dar altul pleca, supărat, capul și nu mai voia să-și poarte mâna dela coarnele plugului cu condeiu sau plăivasul (ereionul) „Măriei Sale“. *Ciucuriță Ioan*, *Ioan Ciucuriță* a isbuenit: „e prea târziu!“ (Nu-i vorbă, avea degetul arătător sdrelit!)

Ciobanul *Hălgăchian* din Remetea-Bthorului, el nu mai avea puțința să învețe să scrie, că zăcărea cât era ziuica de lungă în pat, cu piciorul stâng tăiat — ascultând pe alții, ce bine-i să ști purta peana.

Dar alții — alții steteau să mânânce cartea și alta nu! *Pui Jov* din Zarandaș, era finăr, „diligent“.

cu toate că-i degeraseră degetele dela picioarele amândouă. *Sulian Trifu* din Satul nou (Torontal) seria, cu toate că avea o mână împuşcată. *Ioan Tiotea* din Batarci (Ugozia), era „bunătate de om, diligent, liniştit“, cu toate că avea picioarele degerate.

Dar *Ioan Tămaş* de lângă Arad, cel cu mâna opărită şi lovit de bolovan, cel ce n'a vrut odată cu capul să se radă Dinerea — că Dinerea e zi sfântă pentru el! Dar *Teofil Russu*, cel cu părul alb ca neaua, cel din satul părintelui Iliuţ din Ilieşti (Gura Homorului bucovinean)! Dar *Dumitru Foiciuc* (de jumătate rutean din Bucovina), cel ce şi-a mâncat şmecher, porţia de pâine pe două zile, la plecare, prevestind că au să i-o ceară înapoi! Dar *Trifu Munteanu*, de lângă Arad (Bârzava), cel cu nevasta cu numele aşa de frumos *Persida*! Dar *Ioan Andron* din Cunţa, de lângă Hodod, cel cu nevasta *Florujă Floare* şi cu două „fătuţe“, cel ce nu vedea bine dar tot a învăţat să-şi iscălească numele. Iată-l şi pe *Haralambie Pentelescu* din Părhăuţii Bucovinei, cel ce primea cărţile poştale cu „ciucuri“ şi cel ce silea pe cei ce primeau poşta din mâna lui să stea „nieder“ (să ingenunche), de haz!

Erau chiar Țigani, cari nu se dau cu una cu două: *Ion Victor* din Dalboşej (Caraş Sev.), „cântăreţ mare din fluier, negru ca făciunile, vesel, veselia soldaţilor“, pe lângă toată umflătura picioarelor sale. Şi *Gheorghe Covaci* din Sălagi, Țigan-leit, numit de ortaci „Halaripu“.

O, mulţi, mulţi şi omenoşi — în cea mai mare parte — şi temători de Dzeu şi oameni de omenie şi

— totuș — silii să între în vârtejul însângerat pentrucă... pentrucă au fost *alți*, conducătorii fostei lor patrii, *orbi*, orbi, de o sută de ori orbi!

Veneau, nu-i așa Lazăre Cociuba?, veneau prin lazaret doamne, boierife nemțoaice, din Praga și făceau ochi mari când vedeau că abea că buchisiți-

Asta le-a fost vina! Au văzut *prea târziu!* Trebuiau să știe că țărănul român are dragoste de lumină, că *vrea* să știe, că *vrea* carte și nu ne-au dat-o precum trebuia.

„O, doamnelor!“ îmi venea să strig atunci, dar nu puteam, fiindcă aș fi înfundat pușcăria, „o, doamnelor, nu ne osândiți înainte de a ne asculta! Chiar și celui osândit la spânzurătoare i se dă puțința să-și spună ultima dorință. Ei bine! Să o știți: fiindcă n'am avut școli, *câte trebuia să avem*, fiindcă am fost mașter, luați, peste picior; pentrucă n'a domnit *iubirea* față de noi — iată-vă războiul, care vă sdruncină întreagă țara putredă!“

Lazăr Cociuba! Dta pricepei și clipei din ochi. Dta înțelegeai că numai *dragostea poate fi chiagul, care strânge pe cetățenii unei patrii deolaltă, că dihonă, că ură, că disprețul* zămislese cea mai spureată răsmeriță.

De aceea au intrat în „danțul morții“ conducătorii unguri și nemți ai fostei monarhii austro-ungare — pentrucă dragostea o rosteau numai cu gura, dar în sufletele lor se sălășluisese cea mai sălbatică poftă de a lua neamurilor nemaghiare și negermane limba și ființa lor națională.

... Nu te-ai sbuciumat, Lazăr Cociuba, și dta ca și mine, nopți întregi, ca să capeți un răspuns la isbeliștea asta mare ce ne-a cuprins pe toți, în decursul uriașului rășhoiu de-abea trecut? N'ai aflat, ca și mine, aceeaș pricină a pricinelor: a lipsit iubirea? *Fără de iubire se dărâmă totul!*

Bieți românași, duși ca la abator, la meserniță pe câmpurile de luptă, pentrucă voiați să rămâneți români și vă cereați dreptul la lumină, la carte, la viață! O, bieți soldați, cărora vi se arăta ștreangul, *mai în glumă, mai în serios*, de câte ori voiați să vă păziți pielea și să nu plecați pentru habsburgi pe câmpul de luptă! O, tați și frați și gineri și miri — voi toți, cari ați trecut sub ochii înțelegători ai părintelui dela Strahov — dați-vă toată truda voastră ca acasă, în căminurile voastre, acum, după prăpădul de-abea trecut, să se sălășluiască iubirea, buna-înțelegere pusul umărului! Deschideți ferestile sufletului larg și rostiiți, ca de rugăciune: Vrem ca să dispară ori ce strop de întunerec! Lumină cât de multă! Carte cât mai multă! Inimă omenească — spre binele tuturor — din greu — ca să ne simțim sufletele ușoare, desbrăcate de orice vină zămislitoare de păcate.

Iți strâng mâna 'n gând, Lazăr Cociuba și — din când în când — am să mai stau de vorbă cu dta, ca să-ți dau câteva de gândit și răsândit.

Al dtale:

BIBLIOTECA UNIV. HORIA PETRA-PETRESCU.

0776 16. VI. 1923

CLUJ

Intemeiată la 1861 de marii metropoliti Andreiu Şaguna dela Sibiu şi Alex. Sterca-Şuluşiu dela Blaj, de fruntaşii neamului nostru de atunci: Tim. Cipariu, George Barişiu, Axente Severu, cav. I. Puşcariu, baron Vasile Pop, Dr. I. Raştu, Iacob Bologa ş. a. cu scopul de a înainta cultura poporului român prin tipărire de cărţi bune şi folositoare, a înfiinţat şi va înfiinţa şi susţinea bibliotecii populare în fiecare comună, bibliotecii regionale în fiecare centru de despărţământ şi o bibliotecă mai mare centrală; a întemeiat şi va întemeia şi susţinea muzee regionale în centrele despărţământelor, pe lângă un mare Muzeu Central; a ridicat şi va ridica şi susţinea case naţionale în toate comunele româneşti; a aranjat şi va aranja expoziţii etnografice (de porturi, de jocuri naţionale etc.), de agricultură, de grădinarit, pomărit, de copii, industriale, artistice ş. a.; a ţinut şi va ţine conferinţe şi prelegeri populare; a acordat şi va acorda premii şi burse (stipendii); a înfiinţat şi va înfiinţa bănci populare, cooperative ş. a.; a instruit şi va instrui pe analfabeţi (pe ceice nu ştiu ceti şi serle). „Asociaţiunea” e împărţită în despărţăminte (cercuri), iar acestea în comune sau agenturi. 4 persoane pot face o agentură şi cere prin directorul despărţământului o bibliotecă dela

---

Abonaţi publicaţiile „Asociaţiunii”!

„TRANSILVANIA”

Cea mai veche revistă românească din Ardeal

Apare lunar.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociaţiunii” . . . . . 100 Lei
pentru nemembri . . . . . 200 Lei

Abonați-vă la „Biblioteca Poporală“.

Ultimii numeri conțin următoarele:

- Nr. 145. „Casa țăranului român“, sfaturi de Ioan Pop-Rete anul.
- Nr. 146. Pricinuitoarii boalelor (Baacteriile) de Ioan Pop-Câmpeanu Plantele de leac (medicale) de N.
- Nr. 147. Din poveștile lui Moș Toader și alte povestiri pentru popor, De Adam Bolcu.
- Nr. 148. Un ceas de șezătoare poporală, material de Teodor D. Păcăștan, Adam Bolcu, Ioan Pop-Retegănuș și Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 149. Nișă Zdrenghia, de Alex. Lupeanu-Melin.
- Nr. 150. Calendarul „Asociațiunii“ pe anul 1928 de Horia Petra-Petrescu.
- Nr. 151. Gheorghe Cârțan, schițe umoristice de Aurel Paul Bănuș.
- Nr. 152 Nutremânt sufletesc (Pentru sările lungi de iarnă).

Cea mai răspândită publicațiune poporală

„BIBLIOTECA POPORALĂ A ASOCIAȚIUNEI“

e îngrijită de secretarul literar al „Asociațiunii“
cu sprijinul celor mai buni scriitori pentru popor.

Costul abonamentului anual:

pentru membrii „Asociațiunii“ . . . . . 50 Lei
pentru nemembrii . . . . . 70 Lei

Adresa: „ASOCIAȚIUNEA“ Sibiu, Strada Șaguna 6.